

TUULESTA TEMMATTU
ELÄMÄ
TAMMI
PAULIINA
VANHATAALO

Pauliina Vanhatalo

TUULESTA
TEMMATTU ELÄMÄ

TAMMI

HELSINKI

© Pauliina Vanhatalo ja Tammi 2019
Tammi on osa Werner Söderström osakeyhtiötä
ISBN 978-952-04-0495-6
Painettu EU:ssa

die kuolla
survive jäädä henkiin
a fish tank akvaario
enough kyllin, tarpeeksi
oxygen happi
a surface pinta
matter merkitä
deep syvä
regularly säännöllisesti
*let, let, let antaa

SADE RUMMUTTI AUTIOTA ja harmaata toria. Ilmo käveli sen halki selässään rinkka, käsissään kangas- ja muovikasseja. Kastui mikä kastui, säästy mikä säästy. Päivän konkurssissa parin kirjan ja muutaman valokuvan menetyks olisi pelkkää pyöristämistä.

Rinkan olkaimet painoivat hartioita ja hengittäminen tuntui työläältä. Takki oli jo kokonaan märkä, eikä sen huppu enää suojannut kasvoja. Iholle pisaroi, jalkoja pakotti. Ilmo veti ilmaa syvälle keuhkoihin. Silmiä kirvelsi.

Askel, toinen, kolmas. Askel, toinen, kolmas.

Kaupunginteatterin valomainoksessa näyttelijät vään-
telivät naamojaan. Ilmo käänsi kasvonsa pois päin, hän ei ollut käynyt teatterissa vuosiin. Oli kummallisen pimeää. Kun katsoi ylös, näki että taivasta peittävien tummien pilvien kerros oli läpäisemätön.

Pikisaareen johtavalla sillalla tuuli yltyi ja sade verhoi vedentakaiset näkymät. Kaupungin tuntu katosi, oli äkkiä vain silta kaiteineen ja märälle asfaltille lasahtavat askeleet, ihmisen hahmo joka eteni takki tyhjänä kohti lähtöpistettä. Pisarat juoksivat kasvoilla, leuka lokahti pehmeästi alas. Ilmo pani jalkaa toisen eteen kunnes oli ylittänyt sillan, saavuttanut oikean talon ja päässyt por-

raskäytävään suojaan. Pysähtymättä hän kiipesi toiseen kerrokseen, meni asuntoon sisään omilla avaimillaan, laski kantamukset eteisen lattialle ja heitti rinkan selästään. Pyyhkiessään kasvoja kämmenselkään hän tajusi ettei ollut suunnitellut tätä hetkeä pidemmälle.

Keittiöstä kuului askelia ja kolinaa. Ilmo livahti kylpyhuoneeseen, hän ei jaksaisi selittää äidille vielä mitään. Hän kuivasi päänsä pyyhkeeseen, hieroi silmiä ja hengitteli hetken, vältti peiliin katsomista. Sitten hän astui takaisin eteiseen ja käveli kohti keittiöstä kantautuvia ääniä, pysähtyi kynnykselle nähdessään, että siellä hääräsi laiha tyttö, aivan liian laiha. Tyttö kolusi kaappeja selin Ilmoon.

– Hei, Ilmo sanoi ja tyttö säikähti niin että vinkaisi, käännähti Ilmoon päin. Ilmo säpsähti. Tytöllä oli luiset kasvot ja suuriksi sävähtäneet silmät, oli kuin keittiöön olisi ilmestynyt sinne kuulumaton olento. Oli kuin ikkunasta olisi lehahtanut sisään lintu, joka etsi nyt hädissään tietä ulos.

KORVIA PAINAVISTA KUULOKKEISTA tulvi musiikkia. Ilmo makasi sängyllä ja silmäili vanhaa huonettaan. Se oli täynnä tavaraa hänen lukiovuosiltaan ja Riitan varastoimia teatterikamoja: naamioita, peruukkeja, näyttämölle sopivia mutta arkikäyttöön liian silmiinpistäviä asuja sekä rekvisiittaa kuten nurkassa kyhjöttävä Singer-ompelukone, sen vieressä seisova mankeli ja NMT-puhelin 1980-luvulta. Joku oli kiinnittänyt seinään pöydän yläpuolelle peilin ja teipannut sen ympärille mustavalkoisia näyttelijöiden kuvia.

Esineiden lisäksi Riitta oli keräillyt viime vuosina hoteisiinsa teatteria harrastavia nuoria, ruokkinut ja hoivannut heitä kuin kulkukissoja. Heihin kuului kaiketi myös asunnossa liikuskeleva tyttö, joka oli esittäytynyt Titiksi ja jonka häiritsevän läsnäolon Ilmo oli aistivinaan myös musiikin läpi. Juuri nyt hän ei olisi tahtonut kohdata ketään.

Rintakehää puristi. Lihakset eivät suostuneet rentoutumaan ja lempikappaleiden soittolista jätti kylmäksi. Korvissa kaikui kieli- ja rytmisoittimien crescendo ja solistin tunnekuuhu tuntui teeskentelyltä, kun tämä leikkasi keskelle instrumentaalipätkää ja sai bändin vaimentamaan soittoaan.

Kappaleen päätyttyä hiljaisuutta kesti tuskin sekuntia. ”Haluatko kuunnella musiikkia ilman mainoksia?” naisääni kysyi. ”Hanki Spotify Premium, vain yhdeksän euroa yhdeksänkymmentäyhdeksän senttiä kuukaudessa. Premium-asiakkaana käytössäsi on maailman musiikki-valikoima ilman häiriötekijöitä.”

Mainoksen lauseista oli tullut sitkeä korvamato. Tuttu turhautuminen leimahti Ilmossa, harmi ja häpeä siitä ettei hänellä ollut varaa vaihtaa palvelun maksulliseen versioon ja että vielä 27-vuotiaana hänen koko omaisuutensa oli mahdollista kantaa omin käsin kaupungin halki. Hän kiskoi kuulokkeet korvilta ja nousi istumaan. Sydän jyskytti korvissa hänen tarkistaessaan puhelimen viestit.

Lauralta ei mitään, Riitalta tekstiviesti.

Mitä kuuluu. Soita vaikka kun on hyvä hetki.

Ilmo pani puhelimen pois. Vastaaminen olisi vaatinut joko kykyä valehdella tai rohkeutta kertoa totuus. Kumpikaan vaihtoehtoista ei houkutellut.

Lauralla ja Ilmolla oli ollut tapana vitsailla, että Riitta oli kaupungin ainoa anoppi, joka oli pomminvarmasti miniäkokelaan eikä poikansa puolella. Riitta varmisteli väsymykseen asti, että Ilmo ymmärsi, kunnioitti ja arvosti Lauraa ja antoi tälle riittävästi tilaa. Kerran ennen kyläilyä Ilmo ja Laura olivat sopineet, että he vaihtaisivat keskenään mielipiteet ennen kuin kysyisivät Riitan näkemystä jostakin harmittomasta kiistasta. Ensin Riitta oli myötäillyt Ilmon kantaa, jonka puolesta Laura oli argumentoinut, mutta totuuden valjettua hän oli tehnyt täyskäännöksen ja väittänyt, ettei Ilmo ollut

osannut selittää Lauran mielipidettä riittävän hyvin. Siinä vaiheessa vitsistä oli mennyt jo vähän maku.

”Sä olet maailman huomaavaisin poikaystävä”, Laura oli sanonut. ”Mä en ymmärrä, miksi sun äiti stressaa.”

Rintakehän pakotus yltyi pistäväksi kivuksi. Ilmo nousi sängyltä ja suuntasi kohti keittiöstä kantautuvaa kirkasta kilahdusta. Äänen lähteeksi paljastui viinipullot, jotka osuivat toisiinsa kun Titi järjesteli niitä pöydällä suoriin riveihin.

– Näitä on täällä joka puolella, Titi sanoi. – Mä olen laskenut jo kaksikymmentäkaksi pulloa, kaikki tyhjiä. Eikö se ole sun mielestä huolestuttavaa?

Ilmo meni ikkunan ääreen ja katsoi ulos. Tuuli riepotelti puita, lasia vasten satoi.

– Riitta ei ole kiinnostunut siivoamisesta, hän sanoi ja palautti huomionsa tyttöön. – En ihmettelisi, vaikka nuo olisivat parilta viime vuodelta.

Katseet tarttuivat taas toisiinsa. Tyttö tuijotti Ilmoa kiinteästi ja intensiivisesti, kuin ihminen joka ei ollut pitkään aikaan katsonut toista ihmistä silmiin eikä aivan muistanut miten se tehtiin.

– Riitan ääni sammalsi, kun hän soitti minulle, Titi sanoi.

Ilmo kosketti otsaansa. Ajatukset kulkivat tavallista hitaammin ja yksinkertaistenkin päätelmien tekeminen tuntui työläältä. Tilanne vaikutti oudolta – sairaalloisen aliravittu tyttö oli ilmeisesti tullut järjestämään interventiota muka alkoholisoituneelle Riitalle – mutta ehkä Ilmo oli vain sokeutunut äidin tilanteelle, niin kuin oli kaikesta päätellen sokeutunut omalleenkin.

Jalat tuntuivat huterilta, väsymys oli äkkiä viedä ne alta. Ilmo otti pöydästä kevyesti tukea, istuutui ja hais-toi sieraimissaan viinipullojen makeankitkerän lemun. Titi oli kääntänyt tällä välin Ilmolle selkensä ja tutki jääkaappia. Kun Titi laittoi oven kiinni, kädessä ei ollut ruokaa vaan puolitäysi viinipullo, jonka sisällön hän kaatoi viemäriin. Sitten hän pesi kätensä ja kuivasi ne paidanhelmaansa. Alta vilahtivat treenatut vatsalihakset ja terävät lantioluut.

– Ehkä ei ole mun asiani puuttua, Titi sanoi ja nykäisi paitaa alemmaksi. – Mutta jos se sopii sulle, odotan että Riitta palaa matkaltaan, ja varmistan että kaikki on kunnossa. Me nähtiin niin lyhyesti, Riitalla oli kiire kentälle. Se antoi mulle kyllä luvan jäädä tänne joksikin aikaa.

– Tee niin kuin tahdot, Ilmo sanoi. Hän taipui pöytää vasten, sulki silmänsä ja lepäsi siinä, kuunteli pullojen kilkettä Titin kerätessä niitä muovikasseihin. Kun äänet taukosivat, Ilmo nosti päätään. Titi oli pysähtynyt kantamuksineen ovelle, kasvoilla oli kysyvä ilme.

– Mäkin majailen kai vaihteeksi täällä, Ilmo sanoi.
– Erosin tyttöystävästä. Tai oikeastaan se erosi musta.

Uutisten lukeminen koneelta oli muuttunut pelkäksi verukkeeksi jo aikoja sitten. Ilmo piti somekanavia auki selaimen välilehdillä. Hän oli hakenut jokaisesta näkyviin Lauran profiilin ja klikkasi niitä vuorotellen. Toistaiseksi Laura ei ollut päivittänyt erosta, mutta se tarkoitti tuskin harkinta-aikaa, sen verran päättäväiseltä Laura oli kuulostanut pakatessaan Ilmon tavaroita rinkaankin ja käteen sattuviin kasseihin. ”Me ansaitaan parempaa”,

Laura oli sanonut. ”Me ollaan liian nuoria tyytymään tällaiseen peruskivaan suhteeseen.” Laura oli sanonut paljon muutakin. Oli kuin hän olisi kuvitellut, että riittävän hyvät perustelut saisivat Ilmon ymmärtämään, ettei suru, suuttumus tai muunkaanlainen tunnekuuhu olisi tarpeen. Laura oli selittänyt ja pakannut, katsonut sitten Ilmoon ja pysähtynyt nolona kesken lauseen. Siinä hetkessä molemmille oli ollut selvää, että tässä puhuttiin lähinnä Lauran omasta ansaitsemisesta ja tyytymisestä, siitä että juuri Laura halusi elämältään jotakin muuta kuin Ilmon. Oli Lauraa sentään alkanut itkettää.

Ilmo kurotti käteensä Titin näpeistä pelastamansa oluen ja siemaisi sitä. Hän klikkasi Lauran twitteriä. Joku mies oli merkinnyt Lauran päivitykseen, suositteli katsomaansa dokumenttia ja kiitti Lauraa vinkistä.

Yhdellä napsautuksella Ilmo sai esiin miehen profiilin. Perustiedoista kävi ilmi että tämä työskenteli Lauran kanssa samassa firmassa, oli vähän Lauraa vanhempi mutta näytti samanikäiseltä kuvassa jossa poseerasi kal-liissa puvuntakissa. Paidan kauluksesta oli avattu kaksi nappia.

Puhelimen merkkiäni sai Ilmon hätkähtämään. Kasvot kuumottaen hän sulki selaimen välilehdet ennen kuin tarttui kännykkään. Samassa merkkiäni kuului uudestaan. Ilmo huomasi ikkunalaudalla mustan pienen puhelimen. Kun hän poimi sen, lukitulle näytölle ilmestyi naisklovnin kuva. Valkoinen maski punaisine huulineen, tummiksi meikatut silmät ja kasvojen terve pyöreys hämäsivät, ja kesti hetken ennen kuin Ilmo tunnisti kuvan klovnin Titiksi.

Ilmo otti oluen ja kännykän ja nousi. Hän löysi tytön Niklaksen huoneesta tekemästä punnerruksia löysässä verkkapuvussa. Titi oli nostanut jalkansa sängylle saadakseen liikkeeseen lisää tehoa, ohuet ranteet näyttivät uhmaavan luonnonlakeja.

– Oletko sä kaivannut tätä? Ilmo kysyi ja näytti puhe-
linta.

– Aa, Titi sanoi keskeyttämättä liikesarjaa. – Pane se
vain pöydälle.

Ilmo laski kännykän kirjoituspöydälle ja palasi kyn-
nykselle, hörppi olutta osaamatta heti lähteä. Hän mietti
Lauraa, joka olisi havainnut puhelimensa katoamisen
alle viidessätoista minuutissa; joka ei olisi koskaan suh-
tautunut kännykkäänsä niin välinpitämättömästi. Olisi
kai kuulunut huolestua enemmän Lauran uppoutu-
misesta someen, olisi pitänyt osata nähdä se merkinä
syvemmästä tyytymättömyydestä.

– Mä laitan varmaan pian ruokaa, Ilmo sanoi. – Voin
tehdä kahdelle, jos haluat.

– Kiitos mutta ei tarvitse, Titi sanoi, ponnahti pystyyn
ja alkoi tehdä askelkytkyjä katse Ilmon viereisessä sei-
nässä. – Mulla ei ole just nyt nälkä.

HAHMOT MONITOREISSA eivät näyttäneet ihmisiltä. Märät hiukset olivat mustia pisteitä, valkoisten rajojen liike vain sätkettä veden pinnassa. Ilmon jäsenet olivat puutuneet, silmiä särki ja tarkkaavaisuus herpaantui tämän tästä: alkoi olla tauon paikka. Ilmo vilkaisi kop-pikaveria, seitsemän vuotta nuorempaa naista, jonka nimeä hänen ei ollut onnistunut painaa mieleensä. Nainen oli entinen kilpauimari ja lähtisi syksyllä opiskelemaan liikunnanopettajaksi, paljon muuta Ilmo ei hänestä tiennyt. Vastuuntuntoisempi tämä oli silti kuin jotkut pidempään työtä tehneet kollegat, jotka vilkaisivat allasosastolle ainoastaan käsien sekoittaessa korttipakkaa uutta pasianssipeliä varten. Niinä päivinä joina joutui työskentelemään heidän kanssaan Ilmo oli vuoron jäl-keen rättiväsynyt, kun oli yrittänyt huomata asioita kahden ihmisen edestä.

– Mä teen kierroksen, Ilmo sanoi.

Nainen nyökkäsi vaisusti, palautti katseensa ruutuun ja särpi kevytkokistaan. Kuten useimmille, uimavalvojan työ oli tälle vain välietappi, mutta Ilmolla ei ollut muita suunnitelmia. Tradenomin tutkinnollaan hän tuskin tekisi mitään – työpaikalla kuin työpaikalla vaadittiin edes minimaalista kiinnostusta alaa kohtaan. Toistai-

seksi Ilmolle riitti, että palkka juoksi ja että hän sai tehdä jotain hyödyllistä teepaitaan, sortseihin ja sandaaleihin pukeutuneena. Vuoron hoidettuaan hän unohti koko hallin kunnes seuraava työrupeama alkoi.

Kloorinhajuinen kosteanlämmin ilma hyökyi iholle, kun Ilmo astui ulos ilmastoidusta kopista. Hän korjasi lattialle pudonneen uintivyön telineeseen ja silmäili kävellessään ympärilleen, teki pieniä päätöksiä siitä mihin tuli puuttua ja mitä saattoi katsoa läpi sormien. Pari vesijuoksijaa oli livahtanut uimarien radalle. Kuntoaltaalla polski yksin lapsi, ja Ilmo jäi varmistamaan että tämä osasi uida. Kun lapsi palasi sukelluksesta pintaan varmoin vedoin, Ilmo kääntyi ja alkoi palata kohti koppia. Vanhasta tottumuksesta hän vilkaisi ylös hallin kahvioon mutta tajusi samassa, ettei Laura tietenkään olisi siellä.

Alkuaikoina Laura oli saattanut yllättää Ilmon ilmes-
tymällä kesken työpäivän hallille. Hän oli vilkuttanut lasikaiteen takaa, kun Ilmo oli ollut passittamassa meikattua asiakasta takaisin suihkuun tai jutellut vesijumpan vetäjän kanssa niitä näitä.

Niin ei tapahtuisi enää, Ilmo ymmärsi yhtäkkiä. Oli kuin aivot olisivat kieltäytyneet ottamasta vastaan tietoa erosta, ne huijasivat häntä jatkuvasti takaisin todellisuuteen, jota ei ollut enää olemassa. Sitä tottui elämään jollain tavalla, tietyin ehdoin, ja kun se kaikki riistettiin äkillisesti ja varoittamatta, tunsu itsensä pakostakin kiu-
sallisen kömpelöksi ja alastomaksi.

Altaat välkehtivät sinisinä ja epätavallisen kutsuvina. Ilmo seisahtui niiden reunalle, yritti hallita näkymän ja

havaita kaiken mitä tapahtui. Hän ajatteli vapaasukeltajaa, jonka lataamia videoita hän katseli netissä. Edellisessä videossaan sukeltaja oli kertonut, että hän pyrki toimimaan aina niin kuin silloin kun pään yläpuolella oli kymmenen metriä vettä. Syvyydessä ihminen pelkistyi, mies sanoi, siellä ihminen lakkasi säntäilemästä ja sai olla vapaa.

UNEN KUVAT ALKOIVAT häilyä ja kadota, Titi havahtui kehonsa liikahteluun. Hän avasi silmänsä. Huoneessa oli hämärää mutta pimennysverhon reuna hohti valoa. Titi työnsi käden tyynyn alle, etsi sormiinsa kulmikkaan pienen kellon ja napsautti herätyksen pois päältä. Hän kurkisti alasänkyyn. Siinä missä Raakel tavallisesti nukkuu oli nyt pelkkä patja. Pää tuntui äkkiä niin raskaalta että Titi antoi sen painua takaisin tyynylle. Hän näpräsi kelloa ja ajatteli, tunsu kehossaan miten siskolla oli ollut tapana herättää hänet: käsi kutitti jalkapohjaa, lipui varta-
loa pitkin aina päähän asti missä se sipaisi hiukset korvan taakse niin, että kuiskaus kuului vain Titille eikä kenellekään muulle. On aamu, Titi-kulta, uusi päivä odottaa.

Sydämen kohdalla hiersi niin kuin kivi olisi liikahtanut syvällä rintakehässä. Titi räpytteli silmiään, nousi istumaan ja heitti peiton yltään. Joku kilkutti pianoa olohuoneessa, vaikka siihen oli lupa vasta kahdeksan jälkeen. Titi kiipesi alas ja kävi herättämässä naapuri-sängystä Elinan ja Kaarinan. Hän yritti tehdä sen hiljaa jotta Sofia ja Eemeli saisivat vielä nukkua, mutta pikkuiset heräsivät tohinaan silti, haukottelivat ja hieroivat silmiään. Kiskottuaan päivävaatteet ylleen Titi nykäisi pimennysverhon alareunaa. Verho karkasi otteesta,

rullasi nopeasti ylös ja kolahti, valo tulvi huoneeseen. Raakel oli osannut tehdä sen paremmin, rauhallisesti ja ääntäkään päästämättä, niin että verhon avaaminen oli tuntunut siltä kuin aurinko olisi noussut.

Titi otti sängyn alta potan ja istutti sille Eemelin, antoi pojan käteen kuvakirjan. Kukaan ei ollut laittanut pienten vaatteita edellisiltana valmiiksi. Titi avasi kaapin, löysi housut ja sukat muttei puhtaita puseroita. Pissa lirisi pottaan ja Titi pörrötti Eemelin tukkaa, meni kodinhoitohuoneeseen tyhjentämään potan pönttöön ja kävi itsekin nopeasti pissalla. Hän mylläsi puhtaan pyykin koreja kunnes löysi kaksi paitaa, jotka näyttivät sopivan kokoisilta. Kun hän palasi huoneeseen, Elina ja Kaarina laiskottelivat edelleen. Elina luki kirjaa, Kaarina oli laskeutunut yläsängystä hänen viereensä ja kieputti siskon hiuksia sormensa ympärille.

Titi ojensi Sofialle puseron ja auttoi Eemeliä toisen sisään.

– Pujota pää, hän sanoi. – Ja sitten kädet. Sofia, haepa kampa niin selvitetään sun hiukset.

Eemelin sukasta pilkotti pottuvarvas. Reikä oli pieni mutta jos äiti näkisi sen, hän tulisi surulliseksi.

– Elina ja Kaarina, pukekaa vaatteet ja etsikää Eemelille toiset sukat, Titi sanoi, otti Sofian tarjoaman kamman ja alkoi käydä siskon tukkaa läpi. – Sullon ihan järkyttävä takku täällä.

Elina ja Kaarina tottelivat, kävivät vessassa, pukivat päälle ja auttoivat Eemelille sukat jalkaan. Kun kaikki oli valmista, Titi otti askeleen taaksepäin ja arvioi lopputulosta. Hetken hän tunsu olevansa Raakel. Hän pys-

tyi huolehtimaan pienistä siinä missä isosiskokin. Ehjät sukat, puhtaat puserot, siistit hiukset, ei aihetta huoleen eikä murheeseen. Raakel olisi pyytänyt pieniä antamaan suukon poskelleen, mutta Titi vain hymyili.

– Sitten aamupalalle, hän sanoi.

He kävelivät peräkanaa syvemmälle taloon. Olohuoneessa Maria pimputti pianoa. Luukas ja Petteri painivat ja ähisivät keskellä lattiaa. Keittiöstä kantautui vaimeampia ääniä, astiat kalahtelivat pöytään, jääkaapin ovi kävi, kahvinkeitin pulputti. Heta ilmestyi kynnykselle.

– Olokaa hilijaa, hän komensi ja kävi sulkemassa pianon kannen niin että Marian sormet ehtivät juuri ja juuri välistä. – Äiti yrittää nukkua. Puuro on valamista.

Keittiössä he asettuivat penkeille pitkän pöydän molemmin puolin. Heta oli kattanut aamiaisen valmiiksi ja näytti niin tärkeältä että Titiä ärsytti. Vaikka Heta olikin nyt vanhin tyttö talossa, hän ei koskaan korvaisi Raakelia.

Johannes ja Sakari lampsivat sisään ulkovaatteissa ja mopokypärät kainalossa eivätkä edes yrittäneet mahtua pöytään. He laskivat kypärät aputasolle, ottivat jääkaapista maitotölkit ja joivat ne rinnatusten, pinosivat kolme leipää päällekkäin ja laittoivat väliin paksusti voita, työnsivät leivät suihinsa, nappasivat kypärät tasolta ja menivät.

Titi otti lusikan ja maistoi puuroaan. Siinä oli liikaa suolaa, eikä se ollut muutenkaan niin hyvää kuin Raakelin tai äidin tekemä.

Makuuhuoneen ovi kävi, kaikkien katseet kääntyivät ääntä kohti ja tuli hiljaista. Äiti astui keittiöön Pilvi

syliissään. Heta kiirehti keittimelle, kaatoi kahvia mukiin ja lorautti päälle maitoa.

– Anna Pilvi mulle niin saat juua rauhassa, hän sanoi ja tarjosi mukia äidille.

– Kiitos, olitpa kiltti, äiti vastasi, antoi Pilvin Hetan syliin ja otti juoman, istuutui pöydän päähän ja näytti jotenkin pieneltä. – Ootte saaneet aamun hienosti käyntiin.

Äidin kasvot olivat tavallisen väriset eivätkä silmät punoittaneet, päivästä tulisi varmaan ihan hyvä. Heta istutti Pilvin syöttötuoliin, laittoi puuroa lautaselle ja alkoi syöttää tyttöä, availi suutaan jotta Pilvi matkisi ja lusikan saisi sujautettua tytön suuhun. Vastapäätä istuva Maria alkoi kikattaa, ja kun Titi kääntyi katsomaan, hän tajusi pitäneensä itsekin suuta typerästi ammollaan. Titi napsautti huulet yhteen.

– Jokohan Raakel on hereillä? Luukas kysyi. – Mil-laistahan sillä on?

Titi hymyili Luukakselle. Kun Raakelista puhuttiin, tuntui siltä että sisko oli vähemmän poissa ja että tämän uusi elämä opiskelukaupungissa kuului vähän myös heille. Kahvi näytti piristäneen äitiä, joka nousi seisomaan ja alkoi täyttää astianpesukonetta.

– Raakelista on varmaan outoa herätä aivan itteeseen, äiti sanoi ja asetti kuppinsa koneeseen. – Soitetaan sille illalla.

– Jumalanterve, Mirjam sanoi, astui irti seinästä johon oli nojannut ja tuli Titin luokse.

– ...lanterve, Titi vastasi hiljaisemmin, vilkaisi vahingossa kuinka kaukana muut olivat vaikkei olisi pitänyt,

olisi kuulunut olla niin kuin Mirjam ja kantaa uskonsa pystypäin. Ennemmin tai myöhemmin kaikki tässäkin koulussa tietäisivät että he olivat uskomassa. Siitä oli syytä olla pelkästään tyytyväinen eikä tehdä niin kuin jotkut eksyneet, jotka piirsivät perhekuviin ainoastaan osan sisaruksista ja sanoivat koulussa uskovaisillekin hei.

Aurinko oli pilvessä ja maailma näytti harmaalta, koulupihan asfaltti vastasi kovana ja karkeana kengänpohjiin. Titiä väsytti. Hän katsoi Hetaa joka seisoi omassa porukassaan lähellä sisäänkäyntiä. Harriet-serkku tönäisi siskoa kylkeen ja Heta nauroi. Hetan luokalla oli viisi uskovaista, joista neljä oli tyttöjä. Mirjamilla ja Titillä oli vain toisensa. He olisivat voineet ehkä liittyä tuttujen epäuskoisten seuraan, mutta jotenkin muut vaikuttivat olevan niin tohkeissaan yläasteen aloittamisesta että mukaan pääseminen oli vaikeampaa kuin vielä keväällä. Luokan tytöillä oli Miss Sixtyn lantiofarkut, napapaidat ja niukat hupparit, silmissä mustat rajaukset ja huulissa glitteriä. Välillä tuntui että he alkoivat tahallaan puhua televisiosarjoista ja diskoista, jos Titi ja Mirjam yrittivät osallistua keskusteluun.

– Joko teillä ollaan toivuttu? Mirjam kysyi ja puri kynsensä reunaa.

Titi katsoi Mirjamiin kummastuneena, ei heillä kukaan ollut viime aikoina sairastanut. Sitten hän tajusi että kyse oli Sakarista. Sunnuntaina veli oli valittanut vatsakipua ja jäänyt seuroista pois.

– Sakkea vain laiskotti, Titi sanoi. – Ihan normaali se oli kun me palattiin kottiin.

– Ehkä se oli ruokamyrkytys. Ne voi olla ärhäköitä.

Titi kohautti olkiaan. Mirjam oli saanut päähänsä että Sakari oli harras ja syvälinen, vaikka oikeasti Sakkea kiinnosti vain mopot ja kalastus. Ennen kuin Sakari oli mennyt rippikouluun, äiti oli tentannut tuppisuista veljeä päiväkausia varmistaakseen, että tämä oli sisäistänyt uskonasiat edes auttavasti, mutta kun kylävieras oli erehtynyt kysymään Sakarilta, millaisia perhokalastusvälineitä tämä piti parhaimpina, kukaan muu ei ollut saanut suunvuoroa puoleen tuntiin.

Kauempana Hetan porukka meni sisälle ja Titi ja Mirjamkin liittyivät oppilaiden virtaan, kulkivat ovista, jättivät takit naulakkoon ja suuntasivat toiseen kerrokseen. Hajuvesien ja deodoranttien tuoksut sekoittuivat portaiden tungoksessa. Eastpakin reput heiluilivat monella melkein polvissa asti ja Titi huomasi, ettei edes Mirjamin reppu ollut enää kunnolla vasten selkää vaan roikkui takapuolen päällä. Kun he istuutuivat odottamaan käytävälle matematiikanluokan eteen, Titi löysäsi vaivihkaa reppunsa olkahihnoja.

Mirjam otti esiin kalenterin ja alkoi piirrellä siihen. Titi painautui seinää vasten, sulki silmänsä ja lepuutti katsettaan, toivoi että korvatkin olisi voinut ummistaa. Aamusta asti äänet olivat tuntuneet voimakkailta ja teräviltä; pianon kalske, kirs kuvat jarrut, metallinen jumputus joka kuului läpi jonkun oppilaan kuulokkeista.

Avainnippu kilisi ja Titi avasi silmät. Opettaja oli tullut käytävään mukanaan nainen jota Titi ei ollut nähnyt aiemmin. Tällä oli kiharat punaiset hiukset ja isot korvakorut, huulissa punaa ja yllä värikäs poncho, jaloissa

mustat saappaat joissa oli korkeat korot. Tarkkaavainen ja pirteä katse kulki oppilaasta toiseen ja oli selvää, että jotakin poikkeavaa oli tapahtumassa jo ennen kuin nainen marssi opettajan kanssa luokkaan.

Kun kaikki olivat asettuneet pulpetteihin, oven tumaan jäänyt opettaja kertoi narisevalla äänellä, että matematiikantunnin sijaan luvassa olisi ilmaisutaitoa.

– Jatkat varmaan itse tästä, hän sanoi naiselle ja osoitti sitten merkitsevästi korviaan takapulpettien pojille, jotka ottivat kuulokkeet pois.

Nainen nyökkäsi, korvakorut heilahtivat.

– Moi, mä olen Riitta, hän sanoi, riisui ponchon, jonka alta paljastui musta pusero, ja heitti sen opettajanpöydälle. – Pidän kaikille avointa näytelmäkerhoa täällä koulun tiloissa, ja toistaiseksi osallistujia on ollut aika vähän. Kierrän tämän päivän ajan luokissa esittelemässä meidän toimintaa. Tehdään muutama harjoitus ja jos ne tuntuvat teistä hauskoilta, olette tosi tervetulleita mukaan. Joka tiistai kello kuusitoista.

Titä vilkaisi Mirjamiin. Tästä ei ollut ollut puhetta. Tavallisesti Mirjamin äiti soitti Titin äidille, jos koulussa oli luvassa ohjelmaa joka ei ollut uskonelämälle rakkautta. Se teki päätökset äidille helpoiksi. Mikä sopi puhujan tyttäreille, ei voinut olla haitaksi Titillekään, oli kyse sitten ympäristöopintunnilla näytetystä luontodokumentista tai peitepuikosta, jolla piilotettiin punoitettava finni. Ja jos Mirjamin vanhemmat taas katsoivat, että tanssitunnille osallistuminen tai rehottavien kulmakarvojen nyyppiminen olisi väärän vapauden hakemista, oli turvallisinta pysyä samoilla linjoilla.

Mirjam nosti kätensä. Titin sydän alkoi tykyttää. Koskaan ei voinut tietää varmasti hermostuisiko opettaja, alkaisiko päivitellä suureen ääneen tai käskisikö tuijottamaan seinää kunnes ohjelma olisi ohi. Tieto oli kuitenkin kai kulkenut, koska opettaja ei edes odottanut Mirjamin kysymystä.

– Mirjam ja Tuulia, voitte keksiä muuta tekemistä, jos ette halua osallistua, hän sanoi ja poistui luokasta.

Näytelmäkerhon Riitta katsahti lyhyesti Mirjamiin ja Titiin, nyökkäsi ja alkoi sitten siirtää muiden kanssa pulpetteja sivummalle. Mirjam ja Titi ottivat repuista kirjat, menivät luokan perälle ja kiipesivät pulpettien päälle istumaan. Mirjam etsi Harry Potterista ja Feeniksin killasta kohdan johon oli jäänyt, ja vaikutti tyytyväiseltä. Kotona kirjavalinta olisi voinut herättää kysymyksiä, mutta niin kauan kuin kukaan ei ollut kieltänyt, Potterin lukemista ei vielä tarvinnut pitää syntinä.

Titi piti omaa romaaniaan kädessä ja katseli luokkatovereita, jotka olivat muodostaneet piirin ja heittelivät näkymätöntä palloa toisilleen Riitan ohjeiden mukaan. Pojat panivat homman saman tien läskiksi, palloja oli äkkiä kolme ja Riitan täytyi keskeyttää.

– Aloitetaan alusta, hän sanoi muttei näyttänyt harmistuneelta vaan oli kerävinään näkymättömät pallot, laittoi kaksi niistä sivuun, leikki pompottavansa sitä joka jäi jäljelle, ja laittoi sen uudestaan liikkeelle. Toinen kierros sujui paremmin. Oli kovia ja löysiä heittoja, korkeita ja matalia, pompun kautta kiinniotettuja ja harhautuksia viime hetkellä.

– Hyvä, Riitta sanoi ja nappasi pallon lennosta, puhalsi käsiinsä ja antoi pyöreän muodon kadota. – Seuraavaksi teidän tehtävänne on olla tekemättä mitään. Mutta samalla kun ette tee mitään, te myös matkitte piirin toisella puolella olevaa ihmistä joka ei tee mitään. Sinä pupupaita siinä seuraat ja matkit tuota raitapaitaa. Ja raitapaita seuraa ja matkii hupparimimmiä. Hupparimimmi matkii punttisukkaa, punttisukka ponnarityttöä ja ponnarityttö tukkapörröä...

Tukkapörrö oli Samuli, joka virnisti niin että muutkin nauroivat. Riitta antoi jokaiselle liikanimen, ja Titi mietti, miten häntä olisi kutsuttu, jos hän olisi ollut piirissä mukana. Oli vaikea keksiä mitään.

– Ymmärsivätkö kaikki? Hyvä. Ja sitten, älkää tehkö yhtään mitään mutta matkikaa.

Luokkatoverit tuijottivat toisiaan. Ilmeettömyyttä kesti vain hetken ennen kuin silmät alkoivat räpytellä ja raajat nytkähdellä, leuat venyivät haukotuksiin ja tirskahtukset tarttuivat kunnes piiri ovat yhtä vääntelehtivää nauravaa joukkoa. Titi tunsi kasvojensa jännittyvän. Oli äkkiä vaikeaa olla hiljaa paikoillaan. Hän pudisti päätään ja karisti tunteen, tajusi seuranneensa toisten tekemisiä liian kauan. Hän laski katseen kirjaan ja avasi sen.

Viime aikoina oli ollut työlästä löytää sopivaa lukemista. Titi ei ollut enää kiinnostunut hevoskirjoista muttei myöskään innostunut fantasiasta niin kuin Mirjam tai romantiikasta niin kuin Heta, joka kesti urhoollisesti Sakarin ja Johanneksen nälvimisen pusuttelukirjoista. Kirjastotunnin viimeisillä hetkillä Titi oli lopulta poiminut nuorten hyllystä ohuen kirjan, jonka kannessa

oli viulun kuva ja kauniisti kiemurteleva nuottiviivasto. Esittelytekstin mukaan kirja kertoi lahjakkaasta viulisti-tytöstä, jonka lujaluonteinen isoäiti sairastuu.

Ensimmäinen luku oli oikeastaan pelkkä kappale.

Lotalta oli oma sirkus jättiläismäisessä ladossa. Ladon seinät oli laudoitettu niin harvakseltaan, että niiden raoista saattoi katsella maisemia ulkona, ja lautojen läpi puhalsi tuuli. Usein Lottaa pyörrytti. Hän oli trapetsitaiteilija, joka käveli korkeuksissa nuoralla. Nuora oli pingotettu katonrajaan. Kun hän katsoi alas, hän näki pelkkää tyhjyyttä, lattia oli kaukana alhaalla, ja hän pelkäsi, että putoaisi.

Titin otsa rypistyi. Takakannessa ei ollut puhuttu mitään siitä että tarina sijoittui sirkukseen. Tuntui epä-reilulta jos hän joutuisi tekemään kirjasta parannusta vaikkei ollut edes tahtonut eläytyä maailmallisiin kotkotuksiin. Hän käänsi kannen uudelleen esiin. Kirjan nimi oli *Haaveiden nuorallatanssi*. Miten se olikin jäänyt Titiltä huomaamatta? Kukaan ei tietysti odottanut, että kaikki luetut kirjat kertoisivat uskovaisista nuorista, mutta olihan se naurettavaa, miten jotkut eivät nähneet mitään ongelmaa siinä että lukivat *Salatut elämät* -sepustuksia homoineen kaikkineen vaikkeivät olisi ikinä katsoneet sarjaa televisiosta.

Titin selaili kirjaa muttei löytänyt sirkusta enää mistään. Hän alkoi ymmärtää, ettei päähenkilö ollut oikeasti sirkuksessa vaan että nuorallatanssia oli käytetty alussa vertauskuvana. Ehkä se ei silloin niin haitannut.

Tuoli kirskahti vasten lattiaa, kun Riitta kiipesi sen päälle. Hän oli ottanut saappaat pois jalasta, ja niiden alta oli paljastunut eripariset villasukat. Kiharat hiukset

ja korvakorut heilahtivat Riitan pään mukana. Vasta kun katseet kohtasivat, Titi tajusi alkaneensa taas tuijottaa.

– Mä haluan nähdä ahkeria apinoita, Riitta sanoi ja Titi käänsi katseensa luokkatovereihin, jotka seisoivat varautuneina ja levottomina paikoillaan. Ensin näytti siltä ettei jutusta tulisi mitään, mutta sitten Samuli alkoi heilutella käsiä puolelta toiselle ja sanoi öhö-öhö. Samu-
lilla oli sellaiseen varaa. Kouluun saapuessaan hän saattoi mennä mukaan melkein mihin tahansa porukkaan varmana siitä, ettei kukaan pitäisi sitä kummallisena.

Kädet alkoivat heilua, jalat laahustaa. Joku raapi päätänsä ja Jere, punttisukka, haaruksia. Yksi tytöistä nousi Riitan tuolille.

– Haluan nähdä nättejä numeroita, hän sanoi posket hehkuen, poimi ajatuksen kai taululle jääneistä laskutoimituksista. Muut vääntelivät itseään teräviksi kulmiksi ja pyöreiksi kaariksi, muutaman tytön porukka leyhytteli hiuksiaan ja keimaili toisilleen.

– Mää haluan nähdä urpoja urpoja, karjaisi tuolille kii-
vennyt Jere, ja pian luokka oli täynnä hönöttäviä suita ja irvisteleviä naamoja, vain jokunen tyttö halusi edelleen keimailla ja teki sen nyt ainoastaan vähän rohkeammin. Samuli alkoi kävellä pönöttäen ja kasvot irvessä, näytti niin hullunkuriselta että Titi tirskahti. Mirjam nosti katseen kirjasta. Titi puri huultaan ja jatkoi lukemista, toivoi että Mirjam luuli että teksti oli saanut hänet nauramaan.

– Minä haluan nähdä matelevia matoja, joku sanoi.

Titi piti katseensa kirjan riveissä, mutta oli vaikea keskittyä, kun Jenna ryömi hitaasti jalkoihin. Mustat pitsistringit näkyivät vyötäröllä farkkujen reunan ylä-

puolella, ja Titiä alkoi hävettää tytön puolesta. Oli sentään hyvä ettei hänen tarvinnut kieriä likaisella lattialla tai nousta tuolille seisomaan kaikkien töllisteltäväksi, keikistellä ja esitellä itseään muille. Oli suuri onni ettei hänen ollut pakko kiroilla tai meikata kasvojaan piiloon, ei sietää ryyppäämistä kotona tai pelätä vanhempien avioeroa. Hän oli erityinen ja Taivaan isän käden alla, he molemmat olivat, Titi ja Mirjam. Hän tunsi miten heitä siunattiin.

ILMO kasvaa teatterisuvussa, jossa naiset uppoutuvat rooleihinsa ja miehet vaietaan olemattomiin. Titi elää lapsuutensa vanhoillislestadiolaisessa suurperheessä ja yhteisössä, jonka maailmankuvaan olisi turvallista nojata, jos mieleen ei nousisi jatkuvasti vääriä kysymyksiä.

Kun Ilmo ja Titi kohtaavat nuorina aikuisina, syntyy odottamaton yhteys. Mutta onko kestävä rakkaus mahdollista, jos omat tarpeensa on tottunut aina sivuuttamaan?

Tuulesta temmattu elämä on hienovireinen romaani nähdyksi tulemisen välttämättömyydestä ja valinnoista, joiden merkitys avautuu vasta kauan niiden tekemisen jälkeen.

www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-0495-6